

Schaken op de basisschool

Werkboek 1, les 17: Schaakmat (3) – meer matbeelden

Extra spullen

-

Programma

0-3 Opening

3-15 Herhaling vluchtvelden en instructie nieuwe matbeelden

Herhaling vluchtvelden

V: Wie kan een stelling op het demobord zetten waar wit schaakmat staat?

V: Wie wil checken of de Koning nog veilige vluchtvelden heeft?

Laat iemand anders op het demobord magneten op de vluchtvelden zetten: rode magneten op de onveilig vluchtvelden, groene op een veilig vluchtveld. Als er 1 of meer groene magneten liggen is het niet schaakmat.

Controleer samen of het echt mat is:

1. Is het schaak? JA!
2. Kun je het stuk dat schaak geeft, slaan? NEE!
3. Kun je een stuk tussenplaatsen? NEE!
4. Kun je weggaan? NEE!

Schrijf deze 4 vragen op het bord.

V: En wat is er dan aan de hand?

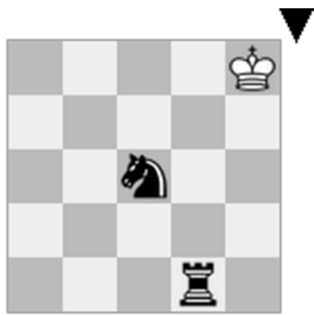
A: De partij is afgelopen. Sta je mat dan heb je verloren. Heb jij schaakmat gezet, dan heb je gewonnen.

Laat de kinderen eventueel nog 1 andere matstelling verzinnen. Vraag ze om een matstelling zonder de Dame.

Instructie nieuwe matbeelden

We behandelen vier veelvoorkomende matbeelden zonder de Dame. We zien daarbij ook matbeelden waarbij eigen stukken in de weg staan en waar het matgevende stuk niet direct naast de Koning staat. De vier matbeelden staan ook centraal in opdrachten 17.1 en 17.2.

We hebben al heel veel matbeelden gezien met de Dame. Maar ook andere stukken kunnen mat zetten.

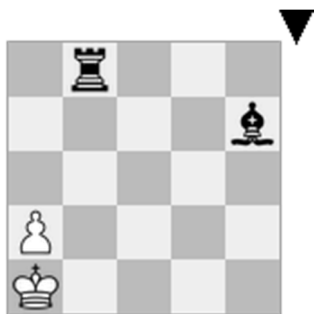

V: Wie ziet hoe zwart mat kan zetten?

A: Met Toren d5 natuurlijk.

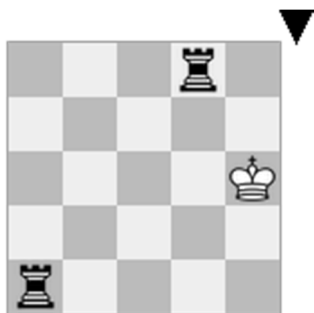
V: Zien jullie hoe het Paard meehelpt?

A: Het Paard dekt niet alleen de Toren. Het Paard dekt ook het vluchtveld e4.

V: En wie ziet het mat in deze stelling?

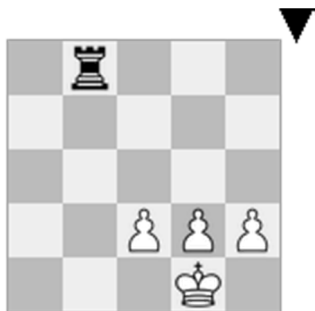
A: Na Tb1 is het mat. De Loper dekt de Toren. En de witte pion staat in de weg van de Koning. Die pakt vluchtveld a2 van de witte Koning af. Gek he, dat je soms liever een stuk niet hebt.

Zwart aan zet

V: Wie ziet hoe zwart mat kan zetten?

V: Zien jullie ook dat het niet nodig is om direct naast de witte Koning te staan. Je kunt dus ook mat geven op afstand van de Koning. Zolang je maar alle vluchtvelden afpakt.

V: De laatste van vandaag. Opnieuw kan zwart mat zetten. Hoe?

A: Met Tb1.

V: Wat valt jullie op aan deze stelling?

A: Zwart heeft maar 1 stuk. De Toren heeft geen helpers. Maar het lukt toch om mat te zetten omdat de witte pionnen in de weg staan. Ze pakken de vluchtvelden af van de witte Koning. Wit had liever een pionnetje minder gehad. *Laat dat zien.*

Dit mat heeft een speciale naam: mat achter de paaltjes.

15-35 Werkboek

Vandaag maken we de volgende opdrachten:

- Les 17: opdrachten 1 en 2.
- De snellere kinderen kunnen doorgaan met opdracht 3.

De toelichting op de opdrachten staat aan het einde van deze les.

Is er te weinig tijd om in de les alle opdrachten af te ronden, dan kunnen ze die thuis of in de volgende les afmaken.

35-55 Spelletjes

Geen schaakpartij deze keer. We dagen de kinderen uit elkaar mat te zetten. Laat ze de volgende stellingen tegen elkaar uitspelen:

- Dame + Toren + Koning tegen Koning
- Dame + Koning tegen Koning

Het gaat op dit moment niet om de strategie van het opdrijven van de Koning. Laat ze ontdekken hoe ze in de praktische partij de Koning mat kunnen zetten.

55-60 Opruimen, samenvatting, opdrachten voor thuis en afsluiten

Oefeningen voor thuis (optioneel):

- Afmaken opdrachten 17.1 en 17.2.
- Maak opdrachten 17.3 (en 17.4).
- Speel een echte schaakpartij.

Benadruk dat ze volgende week het werkboek weer moeten meenemen.

Toelichting opdrachten

Opdracht 17.1: Mat in 1 zet.

In de voorbeeldkolom staan vier matbeelden zonder Dame. De matbeelden zijn ook allemaal in de les getoond. De opgaven in deze opdracht leiden allemaal tot een van deze vier matbeelden. Komen de kinderen er niet uit, dan kunnen ze dus spieken bij de voorbeelden.

Opdracht 17.2: Op welke stelling lijkt het schaakmat?

De kinderen moeten onderzoeken op welk matbeeld uit de voorbeeldkolom, het matbeeld van de

opgaven in opdracht 17.1 lijkt. Ze kunnen dat aangeven door onder de opgave het juiste nummer te omcirkelen.

Deze extra vraag bij de opgaven van opdracht 17.1 zorgt ervoor dat de kinderen nog een keer heel precies naar de matbeelden moeten kijken.

Opdracht 17.3: Zet schaakmat: kies het juiste stuk.

De kinderen moeten uit de 3 stukken onder de stelling, het juiste stuk kiezen om op de plek van het vraagteken te zetten. Er is steeds maar 1 keuze die tot mat leidt.

Soms moet je het schaakgevende stuk inzetten. Soms het ondersteunende stuk. Maar een enkele keer moet je ook voor een stuk kiezen dat de eigen Koning in de weg staat of een stuk dat het laatste vluchtveld afpakt.

Kies je 12 keer het juiste stuk en je vult de bijbehorende letters onderaan in, dan krijg je het woord *SamenSchaken*.

Opdracht 17.4: Mat in 1 zet

Voor de snelle kinderen.

Met weer enkele nieuwe matbeelden.